Island, fiskeri og selvstændighed

Hjörtur J. Gudmundssons indlæg ved Folkerigsdagen
Oversættelse: Jesper Morville

(Hjörtur Gudmundsson er med i ledelsen af den tværpolitiske islandske EU-modstanderorganisation Heimssyn)

Tak for muligheden for at tale ved denne konference.

Er Island på vej ind i EU?

Jeg vil gerne begynde med at fastslå, at Island ikke på nogen måde er på vej ind i EU. EU-tilhængerne hævder selvfølgelig noget andet. Men der er i realiteten intet, der tyder på, at Island nogensinde vil tilslutte sig EU, og det er mere usandsynligt i dag end nogensinde tidligere - og ikke kun på grund af den krise, EU for tiden befinder sig i.

Hverken i den islandske regering, i Altinget eller i befolkningen er der opbakning til medlemskab. Kun et politisk parti, Den socialdemokratiske Alliance, er tilhænger af EU; men det har ikke emnet på sin dagsorden. Og det har kun ca. 1/3 af vælgerne bag sig og kan derfor aldrig komme til at danne regering alene. Og øvrige partier er mere eller mindre modstandere af at tilslutte sig Unionen – også det liberale „Fremskridtspartiet" (ikke at forveksle med det danske parti af samme navn, red.), der for tiden danner regering sammen med Uafhængighedspartiet.

Lederen af Fremskridtspartiet, nuværende statsminister Halldor Asgrimsson, er nok EU-tilhænger, men det er hverken partiets næstformand eller det store flertal af dets vælgere. Så ethvert forsøg på at få islandsk EU-medlemskab på partiets dagsorden er mislykkedes.

På Island er vi rimeligt tilfredse med vores nuværende samarbejde med EU. Vi er med i EØS-aftalen, der nok er omdiskuteret, men i hvert fald skaffer os fuld adgang til EUs marked. Og nok skal vi overtage en del EU-lovgivning vedrørende det fælles marked. Men det er, iflg. en EFTA-rapport, kun 6,5% af EUs samlede lovgivning. Og så er vi ikke deltagere i hverken EUs fælles fiskeri- eller landbrugspolitik.

Fiskeriet

Men hvorfor har Island aldrig så meget som forhandlet om medlemskab af EU? Det er en almindelig antagelse, at fiskeriet er vores eneste grund til at holde os udenfor. Men det er ikke hele sandheden. Som et af de vigtigste erhverv på Island har det selvfølgelig vejet tungt i diskussionerne - og

ville i sig selv være en tilstrækkelig årsag til at holde sig udenfor.

I september 2004 kom der en rapport udarbejdet af hhv. fiskeri- og udenrigsministeriet samt fiskeriets organisationer, der konkluderede, at det ikke ville være i det islandske fiskeris interesse at tilslutte sig Unionen. (Det har længe været almindelig kendt.) Grundlaget for den islandske fiskeripolitik har altid været, at landet selv må forvalte sine fiskeri- og øvrige naturressourcer. Der stod direkte, at:

"Visse dele af EUs fiskeripolitik er i direkte modstrid med det islandske folks rettigheder og interesser. ... Holdningen blandt det islandske folk er, at vi ikke kan blive medlemmer af EU med mindre vores specielle interesser indenfor fiskeri og fiskeressourcerne i de islandske farvande bliver respekterede og sikrede gennem en permanent ordning. Det islandske folk vil ikke, hverken nu eller i fremtiden, overlade myndigheden over Islands naturressourcer og livsgrundlag til andre. Og vi mener ikke, at EUs fælles fiskeripolitik, der er skabt af andre nationer med henblik på deres vilkår, vil passe også for Island."

Man kan roligt sige, at dette er den almindelige holdning på Island. Selv fremtrædende EU-tilhængere har ofte og højlydt forsikret, at EU-medlemskab ikke kan komme på tale med mindre vi bevarer fuld suverænitet over vores farvande. Men det vil EU selvfølgelig aldrig gå med til, fordi det i praksis ville betyde enden på hele den fælles fiskeripolitik, som den engelske minister Ben Bradshaw, udtalte det under et besøg på Island sidste sommer. Hans argument var, at hvis Island opnåede en sådan særbehandling, ville andre EU-lande, der også har egne interesser at varetage vedrørende fiskeriet, selvfølgelig forlange det samme. Mr. Bradshaw tilføjede, at han havde stor forståelse for, at Island derfor havde besluttet at forblive udenfor EU.

Økonomi og uafhængighed

Men, som jeg allerede har nævnt, er fiskeriet nok et tungtvejende emne, men langtfra det eneste argument imod EU-medlemskab. Bl.a. er vi islændinge meget glade for vores uafhængighed, og vi anser uafhængigheden for at være en hovedfaktor i Islands udvikling fra at være et af Europas fattigste lande i begyndelsen af det 20.århundrede til i dag at være blandt verdens rigeste lande. Myndigheden over egne farvande er selvfølgelig en vigtig side ved uafhængigheden. Men heller ikke på andre områder, f.eks. økonomien, ønsker vi at overføre vores magt til Bruxelles.

Centralisering og bureaukrati - to af EUs kendetegn - er ikke populære begreber på Island. Og økonomisk klarer vi os fint udenfor Unionen. Island

har haft en imponerende økonomisk vækst siden 1995 (bortset fra året 2002). Sidste års vækst i BNP var på 5%, og dette års vækst spås at ville blive mindst lige så høj. Arbejdsløsheden er kun på 2,1%, og Island er som regel med på top 10 listen over de lande i verden, der klarer sig bedst.

Opinionsundersøgelser viser også, at islændingene ikke ønsker at bytte vores islandske krone ud med Euroen; ikke mindst fordi vores økonomi på mange punkter adskiller sig væsentligt fra EU-landenes. Vores økonomiske udsving hænger ikke sammen med EUs; de skyldes først og fremmest udsving i priserne på fiskeprodukter.

Og så er det ikke smart at ens valutas kurs fastsættes hensyn, der intet har med islandske forhold at gøre.

Vi ønsker heller ikke at opgive retten til at indgå selvstændige handelsaftaler, frihandelsaftaler og aftaler vedrørende fælles fiskeriområder. I dag har Island mange favorable frihandelsaftaler med andre lande, flere af dem indgået gennem frihandelsorganisationen EFTA. Og flere er ved at blive forhandlede, f.eks. en aftale med Kina og sandsynligvis også Indien. Hvis vi var medlemmer af EU kunne vi selvfølgelig ikke selvstændigt indgå den slags aftaler. Det kan vi kun, fordi vi er en uafhængig stat.

Skulle Island blive medlem af EU, ville vi ikke få meget at skulle have sagt. I EU bliver medlemsstaternes indflydelse i stigende grad afhængig af deres størrelse. Og vi er kun godt 300.000 indbyggere. Det handler selvfølgelig om demokrati. Men vi kan nok enes om, at EU ikke hører til blandt verdens mest demokratiske institutioner. Det islandske folk har meget større indflydelse - på omverdenen og på vores egne skæbner - i dag, end vi ville have som EU-medlemmer. Og selv de islandske EU-tilhængere medgiver, at den foreslåede EU-grundlov ikke gør EU mere demokratisk.

Propagandaen for islandsk EU-medlemskab

Hvilke argumenter kan EU-tilhængerne så bruge for at overbevise befolkningen om, at vi bør melde os ind? Det har ændret sig i de seneste år. I 1990-erne var deres hovedargument, at vi ville komme for sent til det lykkelige tog til det forjættede land.

Nogle år senere tog turen til Paradis sig knapt så paradisisk ud. Nu hed det sig, at vi under alle omstændigheder, før eller senere, ville blive nødt til at tilslutte os Unionen, hvad enten vi kunne lide det eller ej. Og det er jo rent nonsens.

I dag forsøger man stadigvæk at fremstille det som om et EU-medlemskab er

det eneste valg, Island har. Ellers vil vi blive totalt isolerede. Og vi er for små til at holde os udenfor.

Med jævne mellemrum hører vi også, at Norge er på vej ind i EU. Det har de hævdet i årtier nu - og Norge holder sig fortsat udenfor Unionen. Men vi ved, at de norske EU-tilhængere omvendt ofte påstår, at Island er på vej ind. Det har de også påstået i årevis. Og det er stadigvæk usandt.

EU-tilhængerne tilføjer, at hvis Norge bliver medlem af EU, vil EØS-aftalen ikke kunne overleve. Til det kan man sige, at EØS-aftalen blev udformet på et tidspunkt, hvor alle i hvert fald i Bruxelles troede, at Norge var på vej ind i Unionen. Og velfungerende aftaler vil kunne justeres.

Endelig hævder nogle EU-tilhængere, at vi da kan indlede medlemsforhandlinger og se, hvor favorable aftaler, vi kan opnå. Hvis vi ikke er tilfredse, kan vi jo bare lade være med at melde os ind alligevel. Dette blev totalt gennemhuller sidste år af den engelske europaminister Denis MacShane. Han fastslog, at forhandlinger var udelukkede med mindre det var sikkert, at der var en udbredt vilje i befolkningen til at tilslutte sig. Og selvfølgelig vil EU ikke bruge ressourcer på skinforhandlinger.

Konklusion
Der er altså intet, der tyder på, at Island er på vej ind i EU, i hvert fald ikke i en overskuelig fremtid. Som jeg har sagt, er der hverken ønsker om eller vægtige grunde til at vi skulle gøre det. Både hjemlige og internationale rapporter har tydeliggjort, at vi klarer os meget bedre uden for Unionen end de fleste EU-lande gør inden for den - ja på nogle områder klarer vi os endda bedre end samtlige EU-lande.

Mere om emnet:
Island og den europæiske integration:
http://eunews.blogspot.com/2005/06/iceland-and-european-integration.html

Udenfor EU: eksemplet Island:
http;//eunews.blogspot.com/2004/04/outside-eu-case-of-iceland.html